

सोनेरी वर्षातील गिरनार परिक्रमा

२०१६ चा एप्रिल महिना. मी बरेली मध्ये होते. तिथे गेल्यापासून व्हाट्स अप आणि फेसबुकचा वापर खूप वाढला होता. एका ग्रुपवर गिरनार परिक्रमेची पोस्ट आली. मला गिरनारला जायचेच होते. कार्यक्रम बघितला तर १२ नोव्हेंबर म्हणजे माझ्या वाढदिवसालाच परिक्रमा सुरु होणार होती. नंतर गिरनारवरही जायचे होते. मी लगेच त्या यात्रेत सामील झाले. वीस दिवस सुट्टी घ्यावी लागणार होती, तीही मिळवली. लगेच विमानाचे बुकिंग केले. परतीचे reservation करताना वय ४९ लिहिल्यावर लक्षात आले की मला ह्या वर्षी ५० वे वर्ष लागणार आहे.

बाप रे एवढी मोठी झाले मी? मला असे अजिबात वाटत नव्हते. पण सोनेरी वर्ष सुरु होणार म्हणून आनंदही झाला.

१ नोव्हेंबरला मी प्रथम ट्रेनने दिल्लीला गेले. मीनल केकरे आता दिल्लीला राहते. हेही अगदी माझ्या मनासारखे झाले होते. मी तिच्या घरी जाऊन जेवून वगैरे विमानतळावर पोचले. तिथून विमानाने गोव्याला कुलदेवतेच्या दर्शनाला पोचले. कुलदेवतेचे आणि कुलदेवाचे दर्शन, कुंकूम अर्चन वगैरे करून मी मुंबईला पोचले. ७ आणि ८ नोव्हेंबरला आम्ही मुंबईच्या चौघी मैत्रिणी नाशिकच्या मैत्रिणीकडे जाऊन आलो. जुन्या आठवणी आणि नवीन मजा करून आम्ही परत येत असतानाच नोटबंदीची घोषणा झाली.

मला गिरनार यात्रेचे २००० रु. भरायचे होते. त्यामुळे सकाळीच बँकेत रांगेत उभी राहून ४००० रु काढले. २००० रु.ची गुलाबी नोट मला पहिल्याच दिवशी मिळाली. जुनागडसाठी ट्रेन कल्याणहून रात्री १० नंतर होती. ट्रेनने आम्ही सर्वजण जुनागडला पोचलो. तिथे गेस्ट हाऊसमध्ये एक खोली स्त्रियांना आणि एक पुरुषांना होती. गिरनार परिक्रमा म्हणजे गिरनार पर्वताभोवती जे जंगल आहे त्यातून त्या पर्वताची प्रदक्षिणा करणे. फॉरेस्ट डिपार्टमेंट फक्त वर्षातून ४ दिवस हा रस्ता माणसांना मोकळा ठेवते. एरवी इकडे वाघ सिंह असतात. परिक्रमा मार्ग ३६ कि.मी. आहे. मार्गात परिक्रमा करणाऱ्यांसाठी अन्नछत्र, चहा ची सोय असते. जे रात्री स्वतः स्वैपाक करतात त्यांच्यासाठी शेतकरी भाज्या वगैरे फुकट घेऊन येतात. आम्ही सुध्दा एक रात्र मुक्काम करणार होतो.

रात्री आयोजकांनी आम्हाला सूचना दिल्या. खरे तर ते सतत चालण्याची प्रॅक्टिस करायला सांगत होते. पण प्रचंड उन्हाळा आणि भरपूर बैठे काम ह्यामुळे मी बरेली मध्ये अजिबात चालले नव्हते. वजन वाढले होते. पण सर्व चिंता दत्तगुरूवर सोडून मी दुसऱ्या दिवशी परिक्रमेला निघाले. रात्री

झोपण्यासाठी अंथरूण पांघरूण असल्याने पाठीवर जड सॅक होती. सुरुवातीला सर्वांच्या बरोबरीने चालत होते पण काही अंतरावर चढ सुरु झाला आणि मी मागे पडले. बाजूने लाखो लोक जात होते, त्यामुळे आपल्या बरोबरचे लगेचच दिसेनासे होतात.

मी पाणी पीत आणि दत्तगुरूंचा जप करत चालत राहिले. अशी खूप वेळ चालले आणि अचानक चढ संपला. गुप मधले काही जण मुद्दाम थांबले होते ते भेटले. मग छान प्रवास चालू झाला आणि आम्ही पहिल्या थांब्याला पोचलो. ते अन्नछत्र होते. तिथे जेवून पुढे जायचे होते. मी विचार करत होते वाढदिवसाला अन्नछत्रात काय जेवायचे? त्यापेक्षा उपासच करू या. पण तिथे जेवणे compulsory असते. गेले तर काय अतिशय सुंदर जेवण होते. नंतर ताक सुध्दा. सर्वजण जेवून ताजेतवाने झाले.

ह्यापुढे दोघा दोघांनी एकत्र जा असे सांगितले होते. त्याप्रमाणे मी आणि माझी तिथेच झालेली मैत्रीण निघालो. पण माझा वेग अतिशयच कमी असल्याने ती दिसेनाशी झाली. पण मी चालत राहिले आणि मला पुन्हा मुद्दाम थांबलेला एक गुप मिळाला. रस्ता दगड धोंड्यांचा होता आणि मला फ्लॅट फूट असल्याने पाय कुठे टाकावा हे सुध्दा समजत नव्हते. शेवटी वीरेंद्र नावाच्या एका मुलाने माझी सॅक घेतली. मंदार, गणेश आणि सागर ह्या तिघांनी मला इथे पाय टाका तिथे पाय टाका असे सांगत अक्षरशः पावलोपावली मदत करत चालवले. त्या तिघांच्या रूपाने दत्तगुरु च धावून आल्यासारखे वाटले.

असा खूप प्रवास झाला आणि मग पायऱ्या लागल्या. तेव्हापासून सागर हा मुलगा माझ्याबरोबर होता. नंतर उतार लागला तेव्हाही मला आधार लागला. आम्ही दोघे जिथे थांबायचे होते तिथपर्यंत आलो. पण आमच्यापैकी कोणीच दिसेना. आम्ही पुढे गेले असतील असे समजून आणखी पुढे गेलो. अन्नछत्रवाले जेवण्याचा आग्रह करत होते. पण आमचे लोक न भेटल्याने काहीच सुचत नव्हते.

शेवटी एका ठिकाणी दुकानाच्या जवळ खुर्चीत मी बसकण मारली. मला आणखी चालणे अशक्य होते. मला तिथे बसवून सागर २ कि.मी. मागे जाऊन गुपला शोधून आला. माझी सॅक वीरेंद्रकडे होती. तिथे एक प्लॅस्टिक अंथरलेले होते. त्यावर एक बाई निजण्याच्या तयारीत होती. तिच्याबरोबर दोन मुलेही होती. थोडी जागा होती. मी तिला विचारले मी इथे झोपू का? ती हो म्हणाली. तिच्याकडचे पांघरूणही तिने मला दिले.

इतक्यात सागर तिकडे आला. गुप मिळाला नव्हता. तो आपण जेवू म्हणत होता पण मला आता उठणे अशक्य होते. शेवटी तोही न जेवता झोपला. मला त्यानेही एक पांघरूण दिले. थंडी बऱ्यापैकी होती. त्याने माझ्या तळपायांना मलमही लावले आणि म्हणाला माझी आई असती तर मी लावले

नसते का? मला श्रीपाद श्रीवल्लभ भेटल्यासारखे वाटले.

रात्री आकाशात चंद्र चांदण्या बघत आणि गिरनार मधील सिध्दांचे वास्तव्य जाणवत झोप लागली. ४:३० ला जाग आली. लगेच उठून पुन्हा चालायला सुरुवात केली. प्रातर्विधी, चहा झाला. सगळे जण परिक्रमावासीयांना जितकी मदत करता येईल तितकी करतात. तासभर चाललो असू आणि ग्रुप मधले लोक भेटले. ते ही खूप काळजीत होते. आम्ही भेटल्याने सगळे आनंदित झाले. उरलेला प्रवास सहजतेने करून ७ वाजता गेस्ट हाऊसवर पोचलो. आणि गादीवर स्वतःला झोकून दिले. सॅक मिळाली. मोबाइल बघितला तर वाढदिवसाचे msg आलेले होते.

खूपच नाट्यपूर्ण रीतीने माझे सोनेरी वर्ष सुरू झाले होते.

त्याच दिवशी रात्री गिरनार पर्वत चढायचा होता. त्यासाठी सूचना देण्याची मिटिंग होती. तेव्हा अचानक आयोजकांनी आदल्या दिवशी माझा वाढदिवस होता हे जाहीर करून मला केक कापण्यास बोलावले. खूप मोठा केक आणला होता. पाच जणींनी मला ओवाळले. सर्वांनी शुभेच्छा दिल्या. प्रत्यक्ष गिरनारला माझा वाढदिवस साजरा झाला हे मला माझे मोठे भाग्यच वाटले.

त्यानंतर सर्वजण गिरनार चढण्यासाठी निघाले. गिरनार हे दत्तगुरूंचे तपश्चर्येचे स्थान आहे. १०,००० पायऱ्या चढून गुरुशिखरावर गेल्यास दगडात उमटलेल्या दत्तगुरूंच्या पावलांचे दर्शन होते. मी सुरुवात केली पण काही पायऱ्या चढल्यावर पुढे जाणे शक्य नाही असे वाटले. मग तिथूनच शिखराला साष्टांग नमस्कार करून मी गेस्ट हाउस मध्ये परत आले. नंतर सोमनाथला जाऊन आम्ही मुंबईला परत आलो.

दुसऱ्या दिवशी विमानाने दिल्लीला पोचले. पुन्हा दिवसभर मीनलकडे मुक्काम करून रात्रीच्या ट्रेनने मी पहाटे बरेलीला पोचले. ह्या दोन वेळच्या भेटीमध्ये मीनल माझी जवळची मैत्रीण झाली.

बरेली मध्ये खूप थंडी सुरू झाली होती. मागच्या वर्षीच्या मानाने थंडी जास्त असूनही मी ती सहन करू शकले. माझे रूटीन सुरुच होते. पूर्ण दिवस कामात जात होता.

जानेवारी महिन्यात माझी मैत्रीण स्वाती हिचा फोन आला की मी मे महिन्यात तुझ्याकडे येणार आहे. दिल्लीची मैत्रीण मीनल सुध्दा येणार होती. मग आम्ही नैनिताल आणि कॉर्बेट पार्कची ट्रिप प्लॅन केली. त्यात आणखी दोन मैत्रीणी सुध्दा सामील झाल्या. ट्रीप विषयी चर्चा, बुकिंग शॉपिंग ह्यात वेळ मजेत जाऊ लागला.

एप्रिल मध्ये मीनल कडे २ दिवस शॉपिंग साठी जाऊन आले. ह्या वेळी मीनल बहिणीसारखी वाटायला लागली. १२ मे ला ४ मैत्रिणी बरेलीला आल्या. १३ ते १७ मे आम्ही नैनिताल आणि कॉर्बेट पार्कच्या सहलीचा आणि एकमेकींच्या सहवासाचा आनंद लुटला. पुन्हा बरेलीला येऊन रुटीन सुरु केले.

मी माझा ५० वा वाढदिवस बरेली मध्ये साजरा करायचा असे ठरवले होते. पण जून महिन्यात अशी घटना घडली की मी ३ महिन्यांत जॉब सोडण्याची नोटीस दिली. त्यानंतर ३ महिने नेहमीप्रमाणेच काम केले. मला रोखण्याचे प्रयत्न चालूच होते. पण मी रेल्वे चे बुकिंग करून टाकले. ३१ ऑगस्ट पर्यंत काम केले आणि मग १५ दिवस बरेली मध्ये राहून बरेली पहिली. मला फक्त कपडे च मुंबईला न्यायचे होते. पण ते एवढे होते की त्यातले अर्धे कुरियर ने मुंबईला पाठवले. बाकी फर्निचर, फ्रिज विकला. किचनमधले सामान ओळखीच्या बायकांना देऊन टाकले आणि बरेली ते दिल्ली जाणाऱ्या ट्रेन साठी स्टेशन वर आले.

ती ट्रेन ५ तास उशिरा आली. बरेली आपल्याला सोडतेय की नाही असे वाटत होते. पण आली आणि मी रात्री ९ वाजता मीनल च्या घरी पोचले. तिथे २ दिवस दिल्लीमध्ये फिरून लोटस टेम्पल, ओल्ड फोर्ट, लोधी गार्डन, कुतुब मिनार वगैरे पाहिले. ह्या वेळी मीनल माझी आई झाल्यासारखे वाटते. तिच्याकडून निघून राजधानी एक्सप्रेस ने मुंबईला आणि टॅक्सी ने घरी पोचले. जो काही आनंद झाला त्याचे वर्णन करायला शब्द अपुरे आहेत. ३/४ दिवस शेजारीच माझे चहा जेवण चालू होते. मग हळूहळू मी स्वैपाक सुरु केला. रोज वेगवेगळ्या मैत्रिणींना अजूनही भेटतेय.

एक वेगळा अनुभव सुध्दा घेतला. एका अंध विद्यार्थ्याचा पेपर लिहून दिला.

'वाडा चिरेबंदी' हे नाटक आणि 'बापजन्म' आणि 'न्यूटन', 'फास्टर फेणे', 'कासव' हे सिनेमे पाहिले. मुंबईचा पाऊस अनुभवला.

रात्री १२ वाजता केक कापून ५० वर्षे पूर्ण झाल्याचा आनंद साजरा केला.

अश्या प्रकारे ह्या सोनेरी वर्षाची सांगता झाली.

- डॉ. मंजिरी मणरीकर